

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПРОВЕДЕНЕ СПОЉАШЊЕ ПРОВЈЕРЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА I РАЗРЕДА ГИМНАЗИЈЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

ЈУЛИ 2026.

РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПРОВЕДЕНЕ СПОЉАШЊЕ ПРОВЈЕРЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА I РАЗРЕДА ГИМНАЗИЈЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Дубравка Николић, инспектор – просвјетни савјетник за општеобразовне предмете за наставно подручје језици, Одјељење за средње образовање и васпитање

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
<i>Циљ</i>	<i>4</i>
<i>Задаци.....</i>	<i>4</i>
РЕАЛИЗАЦИЈА.....	5
<i>Стручно упутство, НЗОТ и табеле за унос резултата.....</i>	<i>5</i>
<i>Узорак.....</i>	<i>7</i>
<i>Број ученика који су приступили екстерној провјери:</i>	<i>9</i>
<i>Преглед постигнутих резултата по задацима.....</i>	<i>10</i>
<i>Приказ ранга школа према проценту ријешености задатака.....</i>	<i>11</i>
КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА НА СПОЉАШЊОЈ ПРОВЈЕРИ И ОЦЈЕНЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ НА КРАЈУ ПРВОГ ПОЛУГОДИШТА	12
КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПО ЗАДАЦИМА У САМОСТАЛНИМ ГИМНАЗИЈАМА И ГИМНАЗИЈАМА У ОКВИРУ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЦЕНТАРА	14
АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА ПО РЕГИЈАМА	16
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Приједор</i>	<i>16</i>

<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Бањалука</i>	<i>17</i>
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Добој</i>	<i>18</i>
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Семберија.....</i>	<i>20</i>
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Бирач</i>	<i>21</i>
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу Сарајевско-романијске регије.....</i>	<i>22</i>
<i>Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Херцеговина</i>	<i>23</i>
УПОРЕДНИ ПОКАЗАТЕЉИ ПРОЦЕНАТА УРАЂЕНИХ ЗАДАТАКА У ОДНОСУ НА НИВО ЗАХТЈЕВНОСТИ	25
ЗАКЉУЧЦИ	30
ПРЕПОРУКЕ.....	31

УВОД

Републички педагошки завод Републике Српске је, у складу са својим надлежностима и редовним пословима, Годишњим програмом рада за 2026. годину, планирао провођење спољашње провјере постигнућа ученика у средњим школама. Реализација спољашње провјере постигнућа из српског језика и књижевности је планирана у првом разреду самосталних гимназија и гимназија у оквиру средњошколских центара, свих смјерова.

Циљ

Циљ спољашње провјере је утврђивање нивоа ученичких постигнућа из српског језика и књижевности у првом разреду самосталних гимназија и гимназија у оквиру средњошколских центара, свих смјерова, и на бази тих резултата направити анализу спољашње провјере, дати упоредне показатеље, те извести закључке и препоруке. Наиме, циљ вредновања постигнућа ученика из српског језика и књижевности јесте утврђивање степена остварености очекиваних исхода дефинисаних наставним планом и програмом наставног предмета као и навикавање ученика на рјешавање низа задатака објективног типа, поштовање правила и прописане процедуре; утврђивање способности ученика за рјешавање одређених типова задатака; повећање објективности вредновања постигнућа ученика и упоређивање постигнућа на овом и осталим облицима вредновања постигнућа и уопште постигнућем ученика у наставном предмету.

Задаци

Реализација спољашње провјере подразумијевала је сљедеће задатке:

1. Креирати Стручно упутство за провођење спољашње провјере;
2. Креирати НЗОТ са рјешењима, кључем за бодовање и табеле за унос резултата;
3. Провести спољашњу провјеру у планираним школама;
4. Прикупити и обрадити податке;
5. Урадити анализу резултата;
6. Написати закључке;
7. Дефинисати препоруке.

РЕАЛИЗАЦИЈА

Стручно упутство, НЗОТ и табеле за унос резултата

Креирано је Стручно упутство за провођење спољашње провјере у средњим школама. Упутство се налази на сајту Републичког педагошког завода.

Креирани су НЗОТ, рјешења, кључ за бодовање за спољашњу провјеру ученичких постигнућа и табеле за унос резултата. Кориштени НЗОТ и његово рјешење са упутством за бодовање дати су у прилозима 1. и 2.

Прилог 1. [Задаци за Спољашњу провјеру постигнућа из српског језика](#)

Прилог 2. [Рјешења задатака за Спољашњу провјеру постигнућа из српског језика](#)

НЗОТ се састојао од 8 задатака и то два задатка основног, четири задатка средњег и два високог/напредног нивоа. Четири задатка у НЗОТ-у су била затвореног типа (заокруживање, тачно/нетачно, дописивање и спајање) два задатка отвореног типа, кратки и дужи одговори, те два комбинована задатка. Задацима је обухваћено свих 14 тема из НПП-а за српски језик и књижевност за гимназију свих смјерова.

На основном нивоу (задаци 1 и 2) ученик треба да:

- наведе елементе комуникације;
- разликује врсте комуникације;
- наведе основне податке о старим српским писаним споменицима;
- наведе карактеристике развоја српског језика до почетка 19. вијека.

На средњем нивоу (задаци 3, 4, 6 и 8) ученик треба да:

- наведе основне појмове о дијалектима српског језика;
- препозна мјесто акцента у ријечи;
- објасни гласовне промјене на конкретним примјерима;
- одреди жанровске карактеристике српске средњовјековне књижевности;
- уочава посебност репрезентативних књижевних дјела хуманизма и ренесансе у односу на античку и средњовјековну књижевност и културу;
- издваја кључне ријечи у тексту.

На високом/напредном нивоу (задаци 5 и 7) ученик треба да:

- познаје генезу усмених прозних врста у српској књижевности;
- одреди композицију књижевног дјела;
- разликује појмове приповједач/наратор и писац;
- препознаје ретроспекције и ретардације и разумије њихову функцију;
- препозна и одреди етапе у развоју драмске радње;
- повезује античку драму са каснијим облицима драме (комедија, трагедија, драма у ужем смислу)
- препознаје драмски сукоб у тексту;
- анализира односе између књижевних ликова;
- процијени практичну улогу драмског текста као предлошка за адаптацију.

У оквиру НЗОТ-а су обухваћене све теме из наставног програма за српски језик и књижевност.

Тема	Основни ниво-број питања	Средњи ниво-број питања	Високи ниво-број питања
1. Комуникација и језик	1.		
2. Језичка слика свијета и мјесто српског језика међу свјетским језицима	1.		
3. Постанак и развој српског књижевног језика	2.		
4. Раслојавање језика		3.	
5. Фонетика и фонологија (са морфофонологијом)		6.	
6. Акцентологија		4.	
7. Језичка култура	1.	8.	7.
8. Увод у тумачење књижевности			5.
9. Народна књижевност			5.
10. Књижевност старог вијека			7.
11. Српска средњовјековна књижевност		8.	
12. Хуманизам и ренесанса	2.	8.	

13. Лектира		8.	
14. Некњижевни текстови	1.		

Узорак

Спољашња провјера ученичких постигнућа из српског језика у првом разреду гимназије свих смјерова је реализована **20. маја 2026. године**, са почетком у **11.00 часова** и трајала је **60 минута**. У складу са Стручним упутством, задаци, рјешења, кључ за бодовање и табеле за унос података су електронским путем достављени школама на дан провјере. Директори школа су штампали потребан број примјерака задатака, организовали рад тестатора и комисија и надгледали регуларност провођења спољашње провјере. Након проведене провјере, стручне комисије школа су вршиле преглед и бодовање ученичких радова, након чега је вршен унос резултата у табеле. Попуњене табеле су достављене у Републички педагошки завод, инспектору-просвјетном савјетнику задуженом за провођење провјере. Спољашња провјера је проведена у складу са Стручним упутством Републичког педагошког завода за провођење спољашњих провјера ученичких постигнућа. Према подацима из ГПРШ-а средњих школа, за текућу школску годину, на основу којих су прикупљани подаци о броју ученика првог разреда гимназије свих смјерова узорак је чинило 1335 ученика распоређених у 67 одјељења из 10 самосталних гимназија и 27 средњошколских центара. Спољашња провјера је реализована у свих седам регија Републике Српске.

Школе обухваћене провјером; Планирани узорак – број средњих школа, одјељења и ученика:

Регија	Град/Општина	ШКОЛА	Број ученика у школи	Број одјељења	Број Ученика у регији
ПРИЈЕДОР	Приједор	ЈУ Гимназија "Свети Сава"	53	3	187
	Градишка	ЈУ Гимназија Градишка	61	3	
	Козарска Дубица	ЈУ СШЦ "Никола Тесла"	20	1	
	Нови Град	ЈУ Гимназија Нови Град	11	1	
	Прњавор	ЈУ Гимназија Прњавор	28	2	
	Србац	ЈУ ЦСШ „Петар Кочић“	14	1	
БАЊАЛУКА	Бања Лука	ЈУ Гимназија	308	11	346
		СШЦ "Гемит - Апеирон"	8	1	
	Мркоњић Град	ЈУ Гимназија	24	2	
	Шипово	ЈУ СШЦ „Петар Кочић“	6	1	

ДОБОЈ	Добој	ЈУ Гимназија „Јован Дучић“	40	3	127
	Шамац	ЈУ СШЦ "Никола Тесла"	15	1	
	Брод	ЈУ СШЦ "Никола Тесла"	9	1	
	Дервента	ЈУ СШЦ "Михајло Пупин"	32	2	
	Теслић	ЈУ СШЦ "Јован Дучић"	11	1	
	Модрича	ЈУ СШЦ "Јован Цвијић"	20	1	
СЕМБЕРИЈА	Бијељина	ЈУ Гимназија "Филип Вишњић"	137	7	162
	Лопаре	ЈУ СШЦ "Вук Караџић"	8	1	
	Угљевик	ЈУ СШЦ "Михајло Петровић Алас"	17	1	
БИРАЧ	Зворник	ЈУ СШЦ "Петар Кочић"	77	4	112
	Власеница	ЈУ СШЦ "Милутин Влачић"	12	1	
	Сребреница	ЈУ СШЦ „Сребреница“	6	1	
	Милићи	ЈУ СШЦ "Милутин Миланковић"	8	1	
	Шековићи	ЈУ СШЦ "Петар II Петровић Његош"	9	1	
САРАЈЕВСКО-РОМАНИЈСКА	Пале	ЈУ СШЦ „Пале“	43	2	215
	Фоча	ЈУ СШЦ „Фоча“	39	2	
	Вишеград	ЈУ СШЦ „Иво Андрић“	15	1	
	Рудо	ЈУ СШЦ "Рудо"	6	1	
	Соколац	ЈУ СШЦ „Василије Острошки"	54	3	
	Источна Илиџа	ЈУ СШЦ "Источна Илиџа"	35	2	
	Калиновик	ЈУ Гимназија	3	1	
	Рогатица	ЈУ СШЦ „27. јануар“	20	1	
ХЕРЦЕГОВИН А	Требиње	ЈУ Гимназија "Јован Дучић"	75	4	186
	Невесиње	ЈУ СШЦ "Алекса Шантић"	36	2	
	Гацко	ЈУ СШЦ "Перо Слијепчевић"	28	2	
	Билећа	ЈУ СШЦ "Голуб Куреш"	32	2	
	Љубиње	ЈУ СШЦ „Светозар Ћоровић“	15	1	
Укупно- број школа и ученика		37	1335	67	1335

Узорак је сачињен на основу годишњих програма рада школа из септембра 2025. године.

Број ученика који су приступили екстерној провјери:

Регија	Број школа	Број ученика укупно/присутно	%
Приједор	6	187/179	95.95
Бањалука	4	346/337	97.39
Добој	6	127/123	96.85
Семберија	3	162/155	95.68
Бирач	5	112/109	97.32
Сарајевско-романијска	8	215/210	97.21
Херцеговина	5	186/179	96.24
УКУПНО	37	1335/1291	96.7

Преглед постигнутих резултата по задацима

РЕГИЈА	Проценат ријешености по задатку %								Укупно %
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
Приједор	80.45	41.62	26.16	42.64	25.28	23.95	32.77	47.21	40.01
Бањалука	81.45	32.94	27.20	47.38	23.52	39.50	48.27	58.23	44.81
Добој	83.94	48.58	41.33	47.15	23.98	40.04	18.22	47.09	43.79
Семберија	76.94	58.71	39.46	45.70	24.11	37.74	36.77	53.87	46.66
Бирач	74.54	39.45	31.35	37.92	19.95	32.34	16.44	40.44	35.74
Сарајевско- романијска	79.07	64.95	50.24	52.47	30.32	29.61	24.04	62.76	50.43
Херцеговина	85.75	52.65	56.61	60.99	36.10	34.71	37.62	65.46	53.73
УКУПНО НА НИВОУ РЕПУБЛИКЕ	80.30	48.41	38.90	47.75	26.18	33.98	30.59	53.58	45.02

Резултати постигнути наведеној спољашњој провјери постигнућа ученика из српског језика и књижевности изражени по нивоима успјешности дефинисаним од стране Републичког педагошког завода:

0 – 44%

не задовољава

45 – 54%

низак ниво

55 – 74%

средњи ниво

75 – 100%

висок ниво постигнућа

Најуспјешнија школа је остварила 77.89 % (ниво постигнућа **висок**). Најмање успјешан резултат је износио 15.28% (ниво постигнућа **не задовољава**). Најуспјешније ријешен задатак је задатак број 1 са 80.64% (основни ниво-основна знања о комуникацији). Најмање успјешно ријешен задатак је број 5 са 26.42% (напредни ниво-тумачење књижевног дјела на примјерима из народне и умјетничке књижевности).

Приказ ранга школа према проценту ријешености задатака:

Школа ранг	Проценат ријешености задатака	Ниво постигнућа
ШКОЛА 1	77.89%	Висок ниво постигнућа
ШКОЛА 2	75.37%	
ШКОЛА 3	72.00%	Средњи ниво постигнућа
ШКОЛА 4	63.33%	
ШКОЛА 5	61.08%	
ШКОЛА 6	58.49%	
ШКОЛА 7	52.66%	
ШКОЛА 8	51.67%	Низак ниво постигнућа
ШКОЛА 9	50.90%	
ШКОЛА 10	47.58%	
ШКОЛА 11	47.33%	
ШКОЛА 12	47.24%	
ШКОЛА 13	45.21%	Не задовољава
ШКОЛА 14	44.70%	
ШКОЛА 15	44.08%	
ШКОЛА 16	42.22%	
ШКОЛА 17	41.45%	
ШКОЛА 18	39.22%	
ШКОЛА 19	38.96%	
ШКОЛА 20	38.52%	
ШКОЛА 21	38.42%	
ШКОЛА 22	38.13%	
ШКОЛА 23	37.31%	

Републички просјек 45.02%

ШКОЛА 24	37.21%	
ШКОЛА 25	36.79%	
ШКОЛА 26	35.83%	
ШКОЛА 27	35.26%	
ШКОЛА 28	34.56%	
ШКОЛА 29	34.54%	
ШКОЛА 30	31.67%	
ШКОЛА 31	30.88%	
ШКОЛА 32	25.69%	
ШКОЛА 33	24.00%	
ШКОЛА 34	20.77%	
ШКОЛА 35	18.10%	
ШКОЛА 36	15.83%	
ШКОЛА 37	15.28%	

Резултат изнад републичког просјека је имало 13 школа. Двије школе су у **високом** нивоу постигнућа, четири школе у **средњем** нивоу постигнућа, 7 школа у **ниском** нивоу постигнућа и 24 у нивоу постигнућа **не задовољава**.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА НА СПОЉАШЊОЈ ПРОВЈЕРИ И ОЦЈЕНЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ НА КРАЈУ ПРВОГ ПОЛУГОДИШТА

На основу постигнућа ученика на спољашњем вредновању из српског језика и књижевности и просјечне оцјене одјељења из српског језика и књижевности на крају првог полугодишта урађена је сљедећа табела:

Школа	Проценат ријешености задатака	Просјечна оцјена на крају првог полугодишта
ШКОЛА 1	77.89%	4,33
ШКОЛА 2	75.37%	4,33
ШКОЛА 3	72.00%	3,73
ШКОЛА 4	63.33%	4,50
ШКОЛА 5	61.08%	3,53
ШКОЛА 6	58.49%	3,46
ШКОЛА 7	52.66%	2,93
ШКОЛА 8	51.67%	4,00
ШКОЛА 9	50.90%	3,92
ШКОЛА 10	47.58%	3,85
ШКОЛА 11	47.33%	3,00
ШКОЛА 12	47.24%	3,38
ШКОЛА 13	45.21%	3,00
ШКОЛА 14	44.87%	3,28
ШКОЛА 15	44.08%	3,05
ШКОЛА 16	42.22%	4,00
ШКОЛА 17	41.45%	3,56
ШКОЛА 18	39.22%	4,00
ШКОЛА 19	38.96%	4,13
ШКОЛА 20	38.52%	3,76
ШКОЛА 21	38.42%	4,55

ШКОЛА 22	38.13%	3,63
ШКОЛА 23	37.31%	3,04
ШКОЛА 24	37.21%	3,29
ШКОЛА 25	36.79%	4,15
ШКОЛА 26	35.83%	3,23
ШКОЛА 27	35.26%	4,57
ШКОЛА 28	34.56%	4,28
ШКОЛА 29	34.54%	3,65
ШКОЛА 30	31.67%	3,95
ШКОЛА 31	30.88%	3,89
ШКОЛА 32	25.69%	4,75
ШКОЛА 33	24.00%	3,50
ШКОЛА 34	20.77%	2,93
ШКОЛА 35	18.10%	4,43
ШКОЛА 36	15.83%	2,88
ШКОЛА 37	15.28%	3,17
УКУПНО	45.02	3,72

Црвеном бојом су означене школе код којих просјечна оцјена на крају првог полугодишта значајно одудара од процента постигнућа ученика на спољашњој провјери знања, док су зеленом означене школе које су имале најближу просјечну оцјену на крају првог полугодишта и проценат постигнућа на спољашњој провјери. Кад се погледа републички просјек очигледно је да просјечна оцјена из српског језика и књижевности на крају првог полугодишта значајно одудара од постигнућа на спољашњој провјери знања. На основу постигнућа ученика на спољашњој провјери знања из српског језика и књижевности и просјечних закључних оцјена на крају првог полугодишта извршена је компаративна анализа ради утврђивања степена подударности интерног и екстерног вредновања ученичких постигнућа.

Резултати показују да постоји значајна неусклађеност између просјечних школских оцјена и постигнућа ученика на спољашњој провјери знања. Републички просјек ријешености теста на спољашњој провјери је износио **45.02%**, а просјечна оцјена на полугодишту из српског језика и књижевности у првом разреду гимназије је **3,72** што указује да оцјењивање у појединим школама није у потпуности усклађено са стварним нивоом усвојености исхода и развијености компетенција које су провјераване спољашњим вредновањем.

Најбоље резултате на спољашњој провјери оствариле су ШКОЛА 1 (77.89%), ШКОЛА 2 (75.37%) и ШКОЛА 3 (72.00%). Код ових школа и просјечне оцјене из српског језика и књижевности на крају првог полугодишта су релативно високе, што указује на већу усаглашеност интерног и екстерног вредновања.

Код 15 од 37 школа је уочена добра усклађеност просјечне оцјене на крају првог полугодишта и резултата на спољашњој провјери. То показује да је могуће успоставити поузданију везу између интерног оцјењивања и стварног нивоа ученичких постигнућа, те да оцјене могу бити реалан показатељ усвојених знања и вјештина. На основу овога видљиво је да у одређеним школама постоји добра подударност између интерног и екстерног вредновања, што указује да је објективно и критеријумски засновано оцјењивање достижан стандард који треба да буде пракса у свим школама. Такође је примјетно да је у 16 школа видљива неусклађеност просјечне оцјене на полугодишту и процента ријешености задатака објективног типа.

Добијени резултати упућују на потребу да се у школама посвети већа пажња примјени јединствених критеријума оцјењивања, већој употреби критеријумски заснованих инструмената провјере знања и усклађивању интерног оцјењивања са образовним исходима и стандардима постигнућа. Истовремено, резултати спољашњег вредновања представљају важан показатељ квалитета наставног процеса и могу послужити школама као основ за планирање мјера за унапређивање наставе и вредновања ученичких постигнућа.

Ова анализа показује и да у значајном броју школа постоји тенденција да су оцјене више од нивоа знања који ученици показују на спољашњој провјери.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПО ЗАДАЦИМА У САМОСТАЛНИМ ГИМНАЗИЈАМА И ГИМНАЗИЈАМА У ОКВИРУ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЦЕНТАРА

Табеларни приказ резултата за 10 самосталних гимназија

Школа	Проценат ријешености задатака	Просјечна оцјена на крају првог полугодишта
ШКОЛА 2	75.37%	4,33
ШКОЛА 6	58.49%	3,46
ШКОЛА 9	50.90%	3,92
ШКОЛА 14	44.87%	3,28
ШКОЛА 15	44.80%	3,05
ШКОЛА 16	42.22%	4,00
ШКОЛА 20	38.52%	3,76

ШКОЛА 23	37.31%	3,04
ШКОЛА 25	36.79%	4,15
ШКОЛА 29	34.54%	3,65
Укупно	49%	3,66

Табеларни приказ резултата, просјек ријешености задатака у гимназијама у саставу СШЦ

Школа	Проценат ријешености задатака	Просјечна оцјена на крају првог полугодишта
ШКОЛА 1	77.89%	4,33
ШКОЛА 3	72.00%	3,73
ШКОЛА 4	63.33%	4,50
ШКОЛА 5	61.08%	3,53
ШКОЛА 7	52.66%	2,93
ШКОЛА 8	51.67%	4,00
ШКОЛА 10	47.58%	3,85
ШКОЛА 11	47.33%	3,00
ШКОЛА 12	47.24%	3,38
ШКОЛА 13	45.21%	3,00
ШКОЛА 17	41.45%	3,56
ШКОЛА 18	39.22%	4,00
ШКОЛА 19	38.96%	4,13
ШКОЛА 21	38.42%	4,55
ШКОЛА 22	38.13%	3,63
ШКОЛА 24	37.21%	3,29
ШКОЛА 26	35.83%	3,23
ШКОЛА 27	35.26%	4,57
ШКОЛА 28	34.56%	4,28
ШКОЛА 30	31.67%	3,95

ШКОЛА 31	30.88%	3,89
ШКОЛА 32	25.69%	4,75
ШКОЛА 33	24.00%	3,50
ШКОЛА 34	20.77%	2,93
ШКОЛА 35	18.10%	4,43
ШКОЛА 36	15.83%	2,88
ШКОЛА 37	15.28%	3,17
УКУПНО	41.07	3,74

Задатак	Самосталне гимназије -проценат урађеног	Гимназије у саставу СШЦ-проценат урађеног	Проценат ријешености по задатку (%) Република Српска
1.	85.22%	78.52%	80.30%
2.	52.30%	52.59%	48.41%
3.	40.11%	33.00%	38.90%
4.	51.72%	48.00%	47.75%
5.	32.15%	30.01%	26.18%
6.	36.44%	30.43%	33.98%
7.	34.10%	22%	30.59%
8.	59.96%	50.51%	53.58%
УКУПНО	49%	41.07%	45.02%

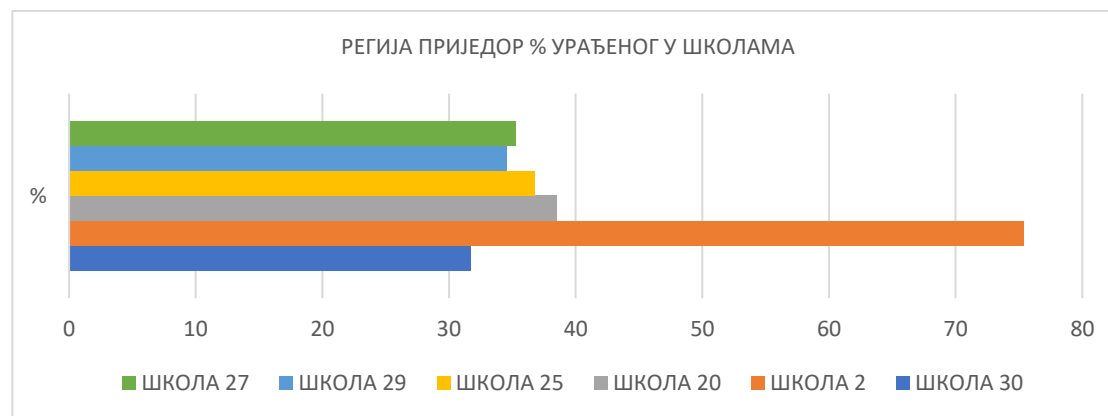
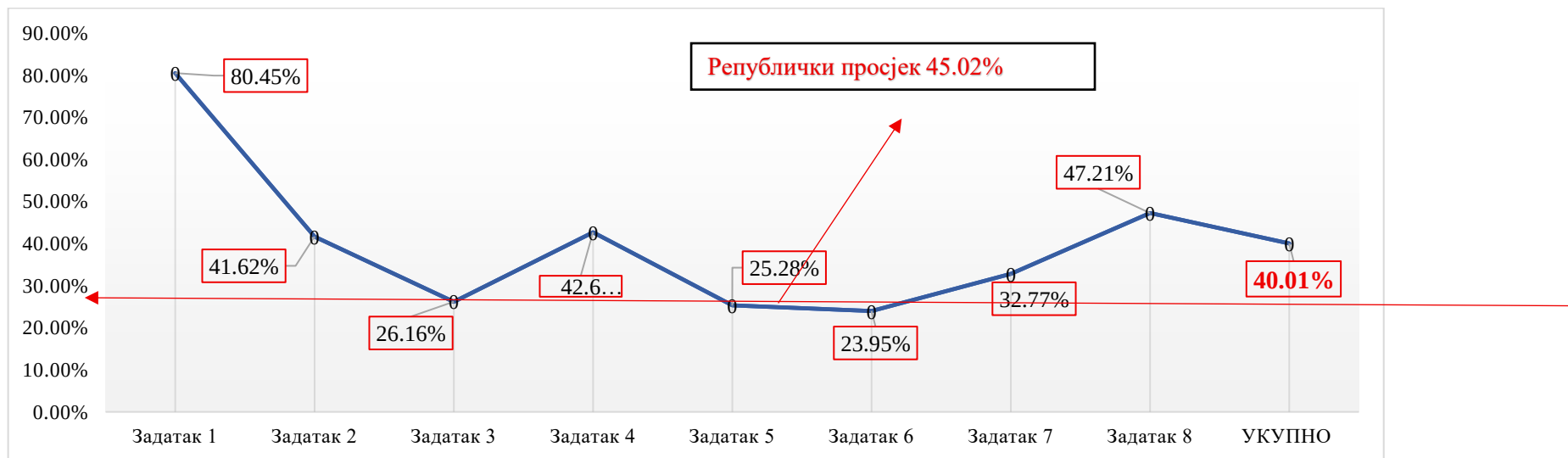
АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА ПО РЕГИЈАМА

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Приједор

Провјеравано је 179 ученика из шест средњих школа (11 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа, тема: Комуникација) са 80.45% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 6 (средњи ниво; отвореног

типа; тема: Фонетика и фонологија) са 23.95% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 40.01 % што је ниво постигнућа *не задовољава* за ову регију.

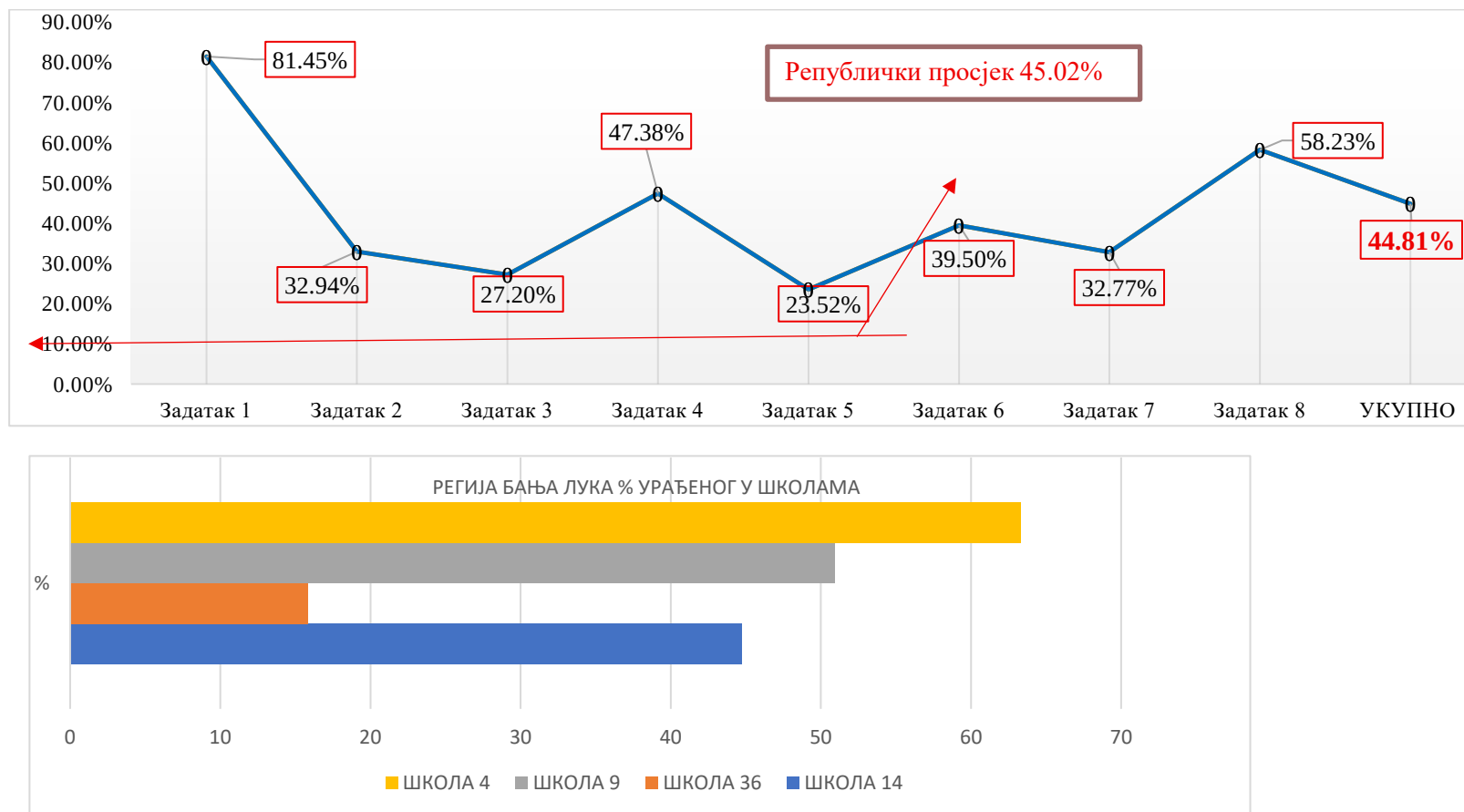
Графикон 1: Резултати за регију Приједор остварени по задацима

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Бањалука

Провјеравано је 337 ученика из четири средње школе (15 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 81.45% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 5 (напредни ниво; комбиновани; теме: Увод у тумачење књижевности и Народна књижевност) са 23.52% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 44.81% што је ниво постигнућа *не задовољава* за ову регију.

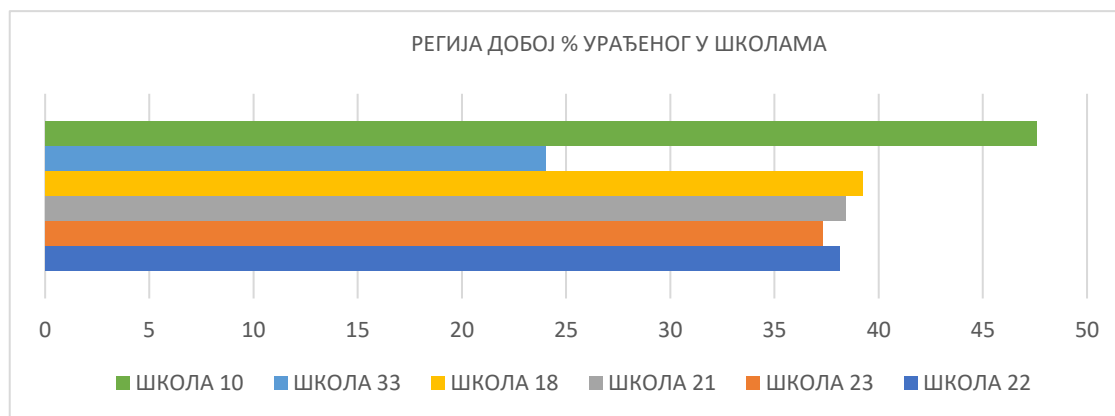
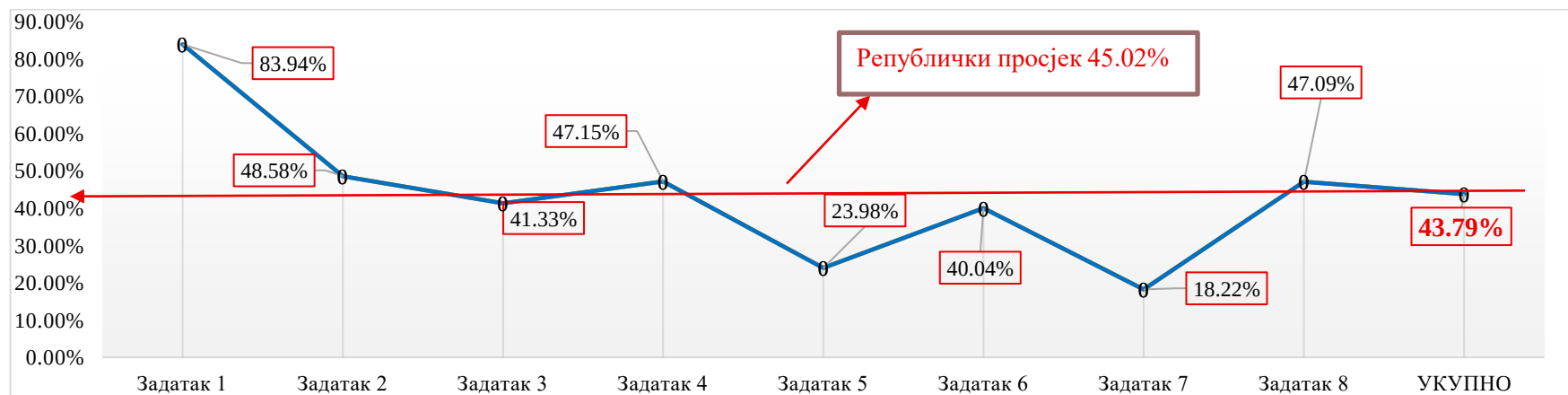
Графикон 2: Резултати за регију Бања Лука остварени по задацима

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Добој

Провјеравано је 127 ученика из шест средњих школа (9 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 83.94% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 7 (напредни ниво; отворени тип; теме: Језичка култура и Књижевност старог вијека) са 18.22% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 43.70% што је ниво постигнућа *не задовољава* за ову регију.

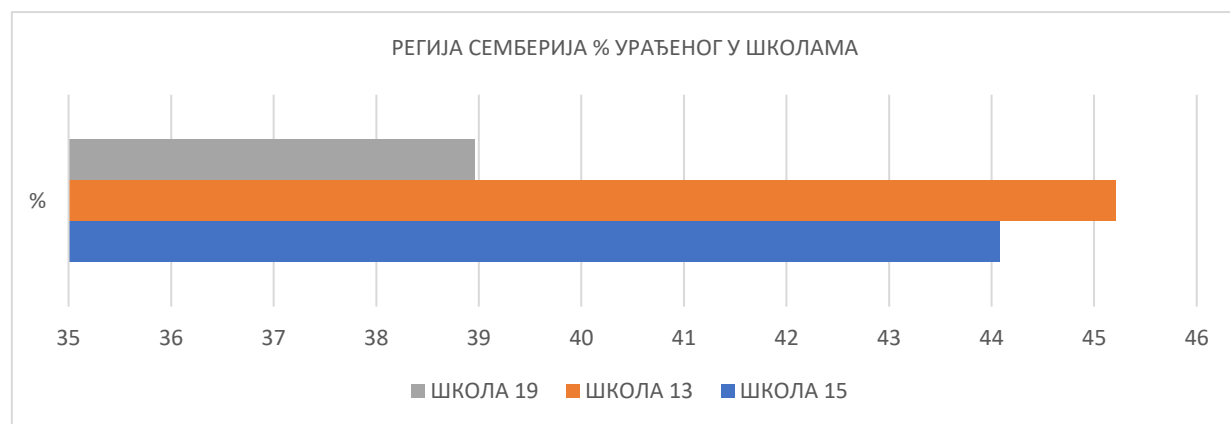
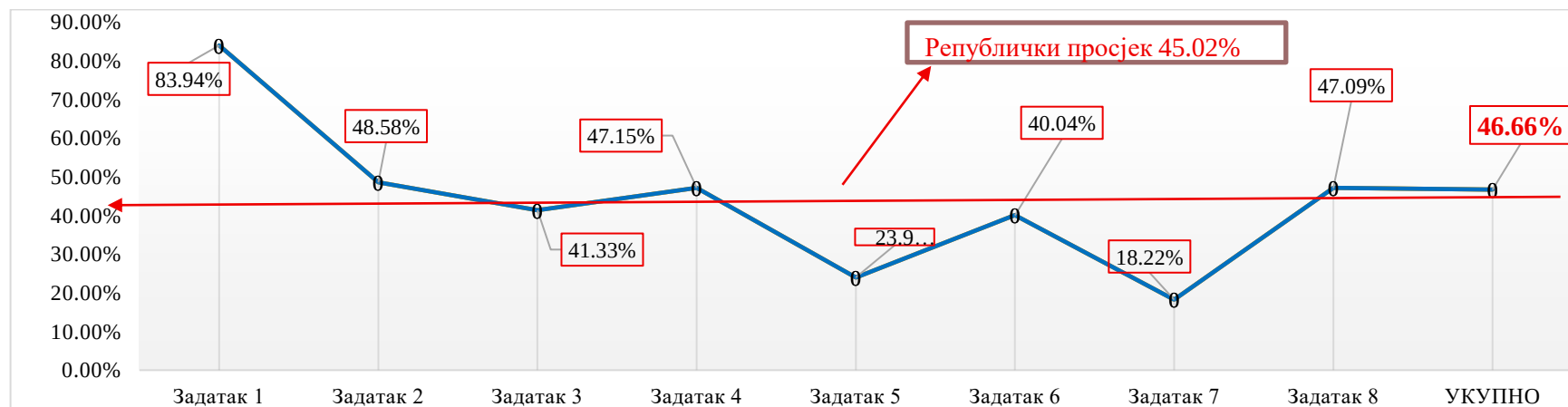
Графикон 3: Резултати за регију Добој остварени по задацима

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Семберија

Провјеравано је 162 ученика из три средње школе (9 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 76.94% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 5 (напредни ниво; комбинованог типа; теме: Увод у тумачење књижевности и Народна књижевност) са 23.34% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 46.66 % што је **низак** ниво постигнућа.

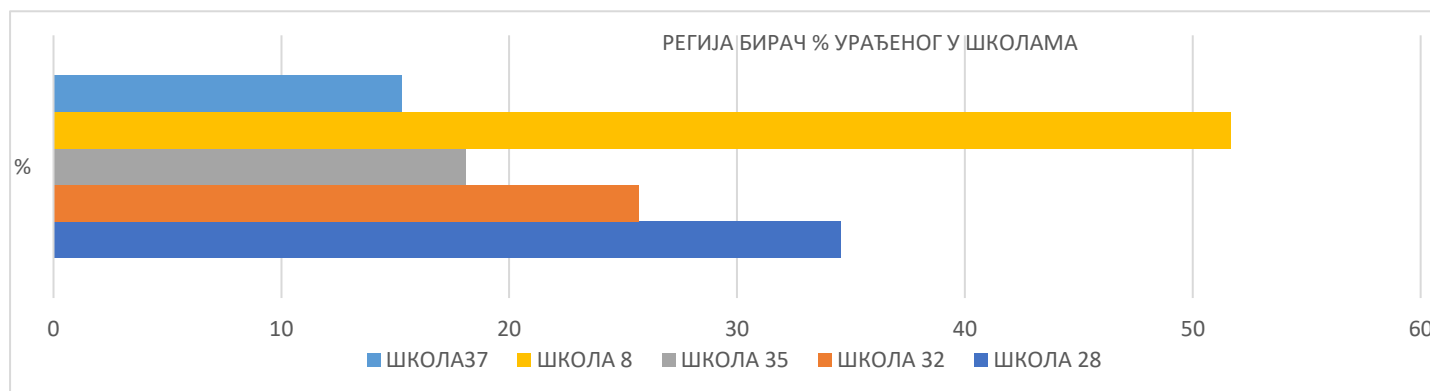
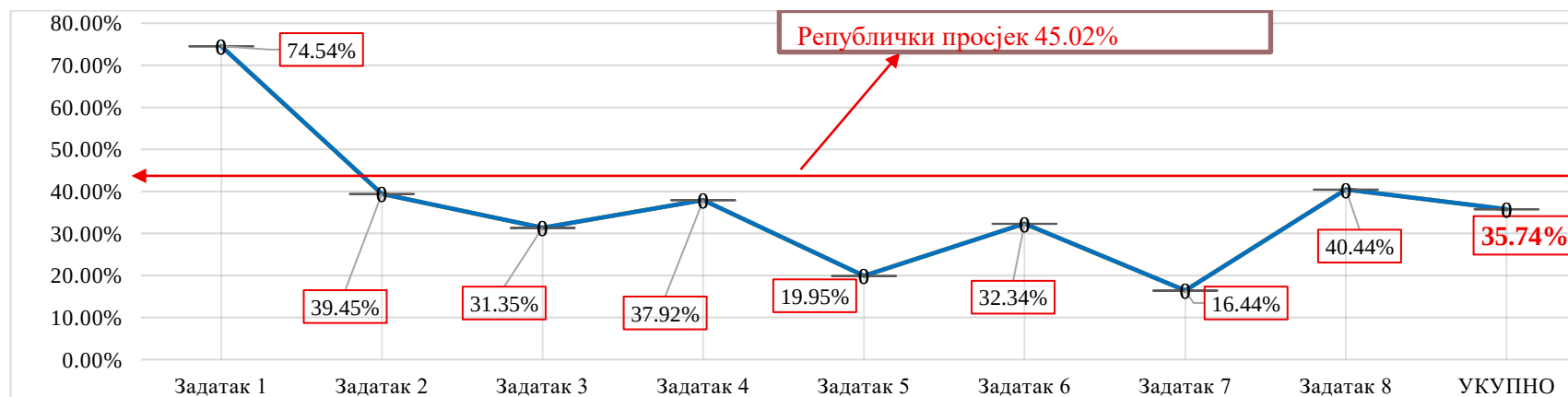
Графикон 4: Резултати за регију Семберија остварени по задацима

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Бирач

Провјеравано је 109 ученика из пет средњих школе (8 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 74.54% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 7 (напредни ниво; отвореног типа; тема: Књижевност старог вијека и Језичка култура) са 16.44% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 35.74% што је ниво постигнућа **не задовољава**.

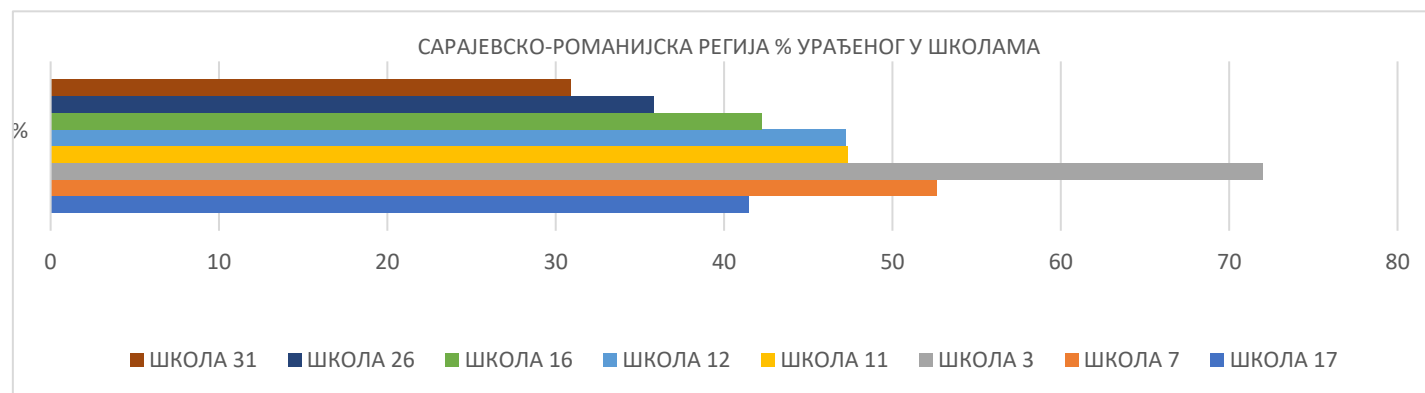
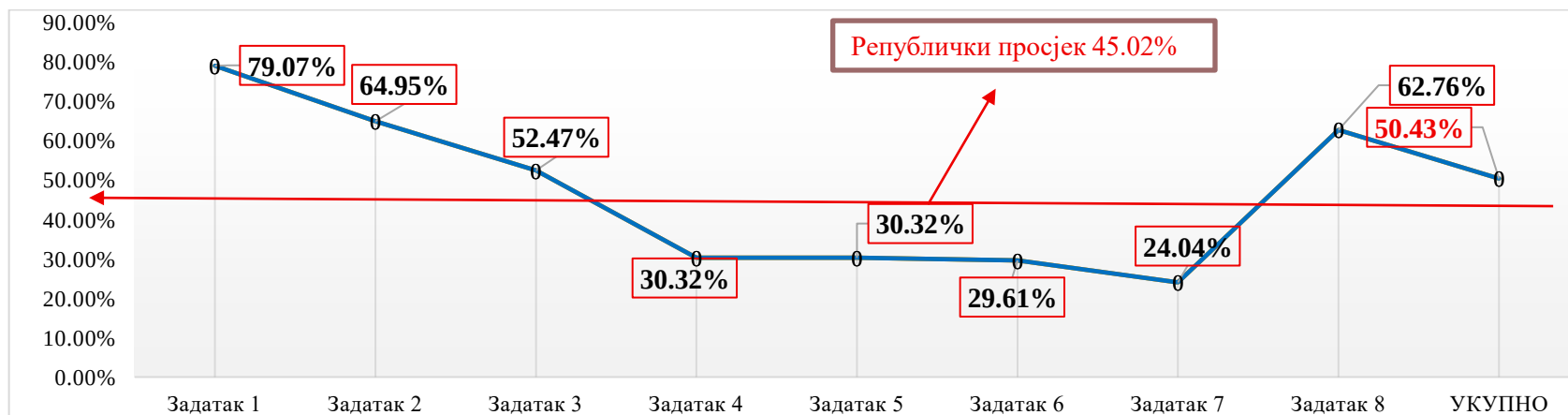
Графикон 5: Резултати за регију Бирач остварени по задацима

Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу Сарајевско-романијске регије

Провјеравано је 215 ученика из осам средњих школа (14 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 79.07% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 7 (напредни ниво; отвореног типа; теме: Књижевност старог вијека и Језичка култура) са 24.04% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 50.43% што је ниво постигнућа *низак* за ову регију.

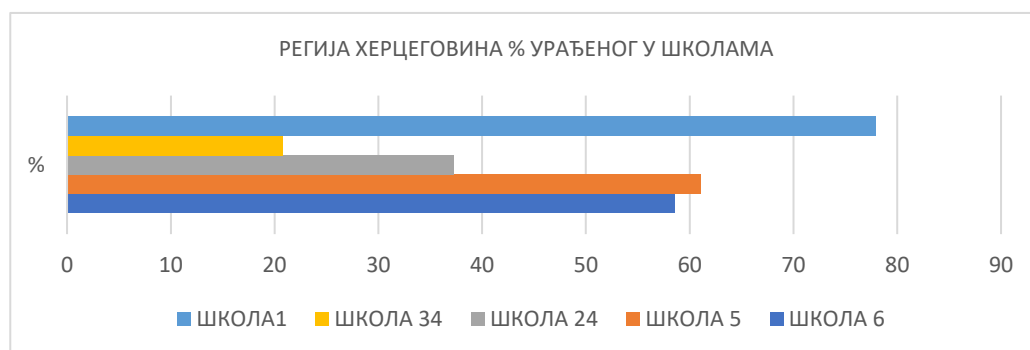
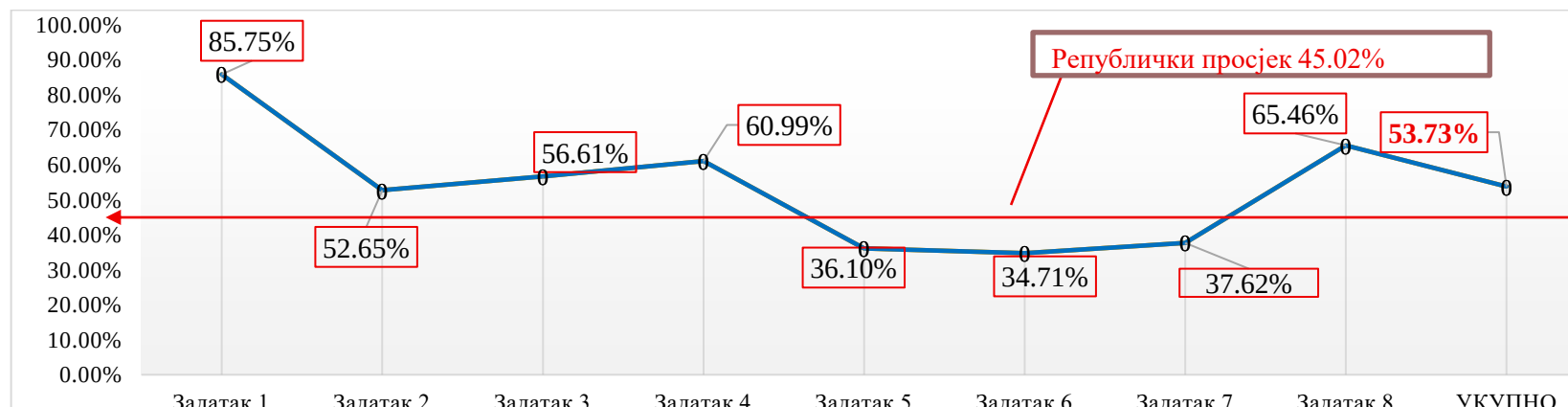
Графикон 6: Резултати за Сарајевско-романијску регију остварени по задацима

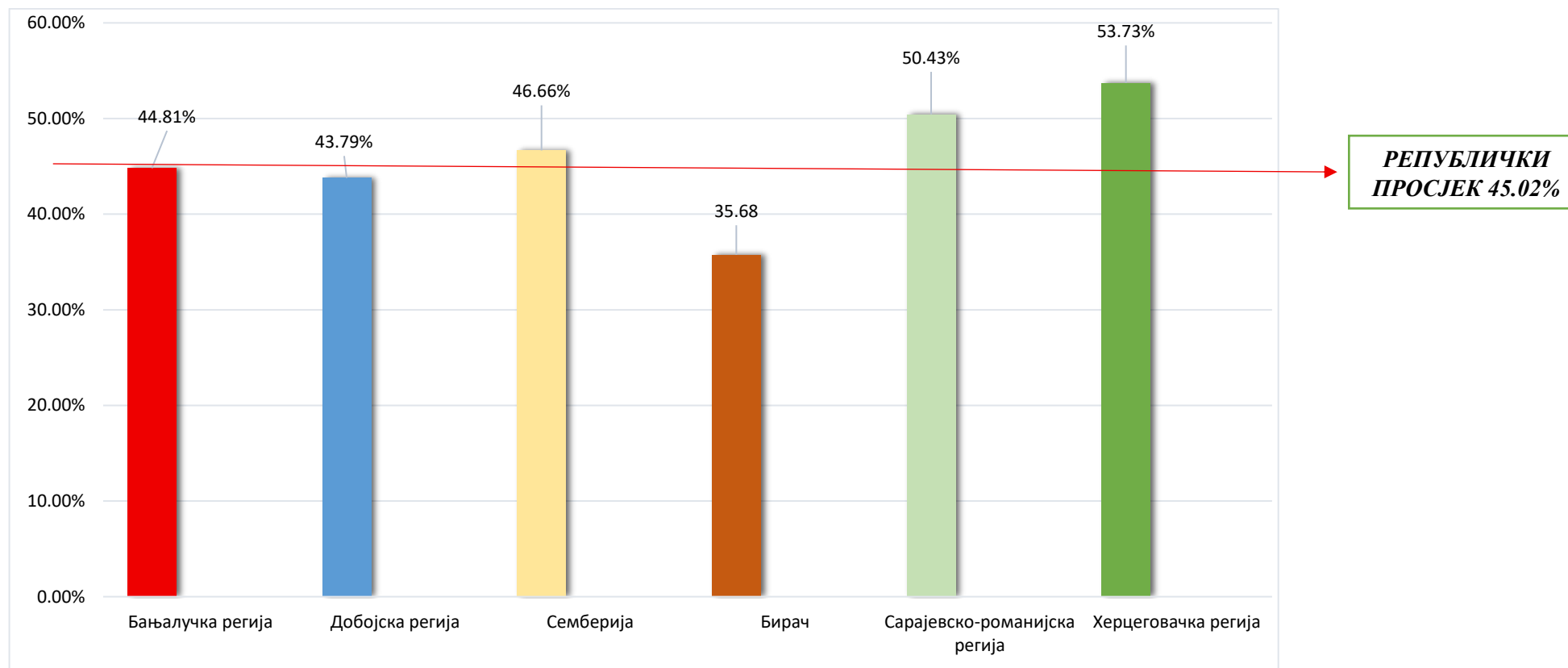
Компаративна анализа процената урађених задатака на нивоу регије Херцеговина

Провјеравано је 186 ученика из пет средњих школа (11 одјељења). Највећи проценат ријешености је задатак 1 (основни ниво; затвореног типа; тема: Комуникација) са 85.75% урађеног, док је најмањи проценат урађеног у задатку 6 (средњи ниво; отвореног типа; тема: Фонетика и фонологија) са 34.71% урађеног. Проценат укупних постигнућа је 53.73% што је ниво постигнућа **низак** за ову регију.

Графикон 7: Резултати за регију Херцеговина остварени по задацима

Графикон 8: Упоредни резултати по регијама

УПОРЕДНИ ПОКАЗАТЕЉИ ПРОЦЕНАТА УРАЂЕНИХ ЗАДАТАКА У ОДНОСУ НА НИВО ЗАХТЈЕВНОСТИ

На основу нивоа захтјевности два задатка су била високог/напредног нивоа захтјевности, четири средњег нивоа захтјевности и два ниског/основног нивоа захтјевности-укупно 8 задатака.

Преглед успјешности урађених задатака по нивоима постигнућа у односу на ниво захтјевности:

Број задатка	ТЕМА	ИСХОД-ученик треба да:	Ниво захтјевности	Проценат ријешености	Ниво постигнућа
1.	Комуникација и језик, Језичка слика свијета	- наведе елементе комуникације; - разликује врсте комуникације.	ОСНОВНИ	80.30%	ВИСОК
2.	Постанак и развој српског књижевног језика	- наведе основне податке о старим српским писаним споменицима; - наведе карактеристике развоја српског језика до почетка 19. вијека.	ОСНОВНИ	48.41%	НИЗАК
3.	Раслојавање језика	- наведе основне појмове о дијалектима српског језика.	СРЕДЊИ	38.90%	НЕ ЗАДОВОЉАВА
4.	Акцентиологија	- препозна мјесто акцента у ријечи.	СРЕДЊИ	47.75%	НИЗАК
5.	Увод у тумачење књижевности	- познаје генезу усмених врста у српској књижевности; - одреди композицију књижевног дјела; - разликује појмове приповједач/ наратор и писац;	НАПРЕДНИ	26.18%	НЕ ЗАДОВОЉАВА

		- препознаје ретроспекције и ретардације и разумије њихову функцију.			
6.	Фонетика и фонологија	- објасни гласовне промјене на конкретним примјерима;	СРЕДЊИ	33.98%	НЕ ЗАДОВОЉАВА
7.	Језичка култура; Књижевност старог вијека	- повезује античку драму са каснијим облицима драме (комедија, трагедија, драма у ужем смислу) - анализира односе између књижевних ликова; - процијени практичну улогу драмског текста.	НАПРЕДНИ	30.59%	НЕ ЗАДОВОЉАВА
8.	Језичка култура; Хуманизам и ренесанса; Српска средњовјековна књижевност; Лектира; Некњижевни текстови	- уочава посебност репрезентативних књижевних дјела хуманизма и ренесансе у односу на античку и средњовјековну књижевност и културу; - одреди жанровске карактеристике, српске средњовјековне књижевности; - издваја кључне ријечи у тексту.	СРЕДЊИ	53.58%	НИЗАК

Резултати спољашњег вредновања постигнућа показују да су ученици најуспјешније рјешавали задатке **основног нивоа**, док су значајно слабије постигнуће остварили на задацима **средњег**, а нарочито **високог нивоа**. Просјечна ријешеност свих задатака износила је **45.02%**, што указује да је усвојено нешто мање од половине испитаних исхода.

Основни ниво

Најбоље резултате ученици су постигли на задацима основног нивоа. Први задатак, који припада овом нивоу, ријешен је са 80.30%, што показује да већина ученика успјешно влада основним знањима и препознаје чињенице, појмове и једноставне информације. И други задатак који је постављен на основном нивоу (48.41%) показује да су ученици успјешнији када се од њих тражи препознавање, разумијевање и примјена једноставнијих знања него када је потребно тумачење и анализа. Укупан просјек ријешености задатака основног нивоа је **64.35%**.

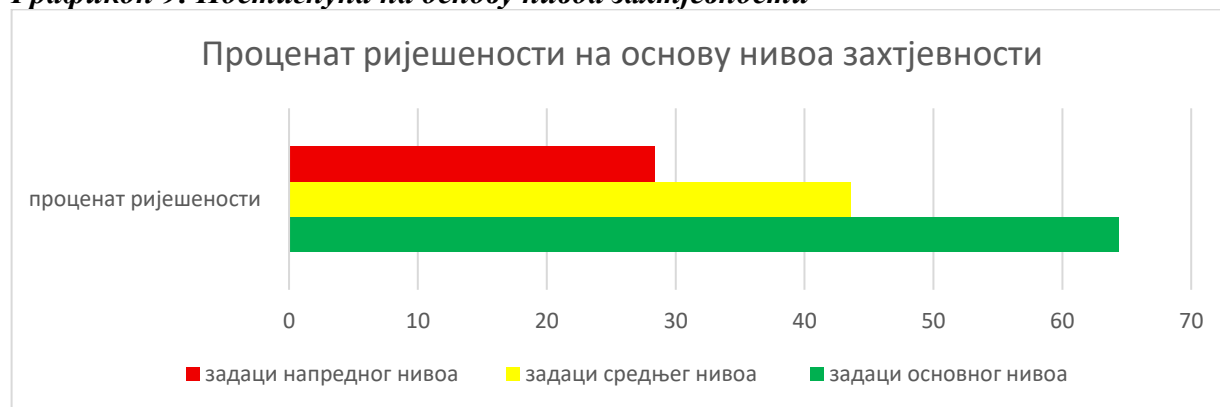
Средњи ниво

На овом нивоу су постављена четири од укупно осам задатка. Шести задатак задатак ријешен је са 38.90%, док је трећи остварио 33.98%. Нешто боље су урађени четврти задатак са 47.75% и осми задатак са 53.58%. Ови резултати показују да ученици имају потешкоћа када треба да повежу више знања, примијене научено у новој ситуацији или образложе свој одговор. То упућује на потребу већег развијања функционалног знања, анализе и примјене наученог, а не само репродукцију чињеница. Укупан просјек ријешености задатака средњег нивоа је **43.55%**.

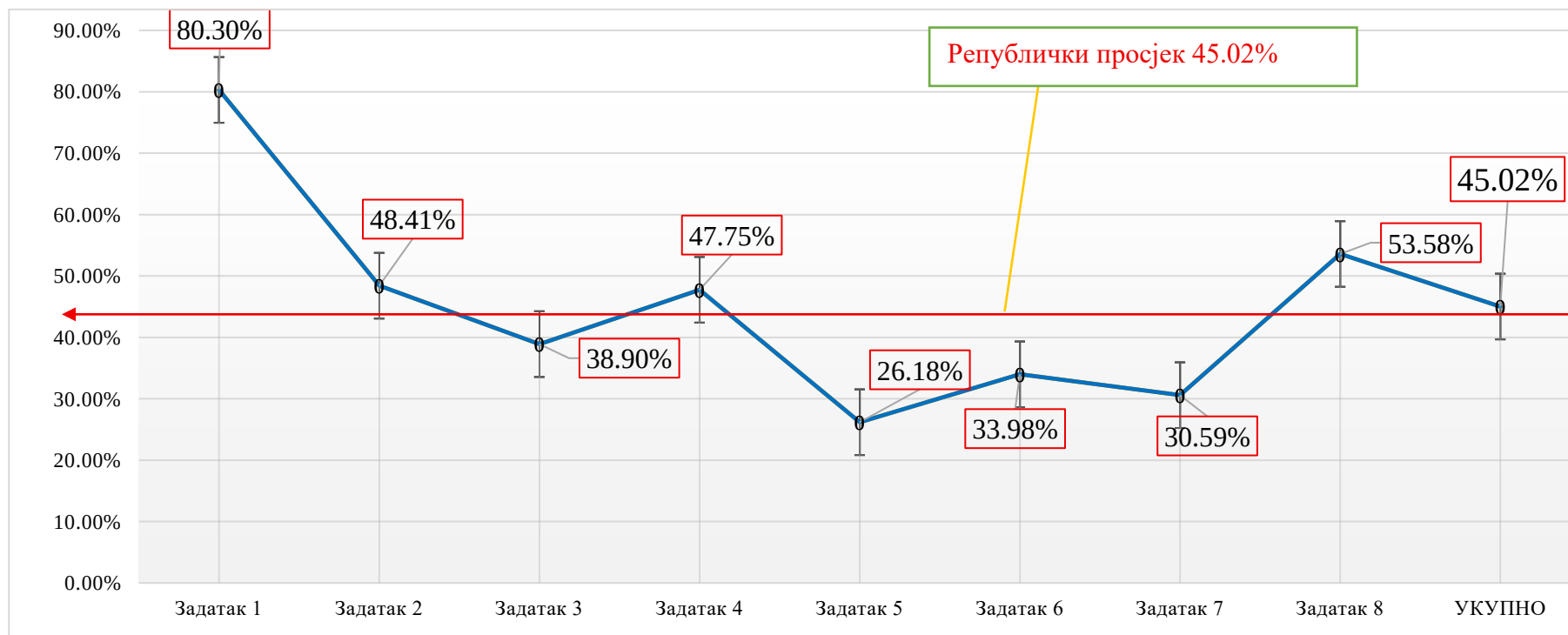
Високи (напредни) ниво

Најслабији резултати забиљежени су на задацима високог нивоа. Посебно се издваја пети задатак са свега 26.18%, док је седми задатак ријешен са 30.59%. Ови задаци захтијевају сложеније облике мишљења – анализу, синтезу, аргументацију, критичко тумачење и примјену знања у новим околностима. Добијени резултати показују да већина ученика још није достигла ниво развијених компетенција које се очекују на напредном нивоу постигнућа. Укупан просјек ријешености задатака напредног нивоа је **28.38%**.

Графикон 9: Постигнућа на основу нивоа захтјевности

Графикон 10: Постигнућа по задацима

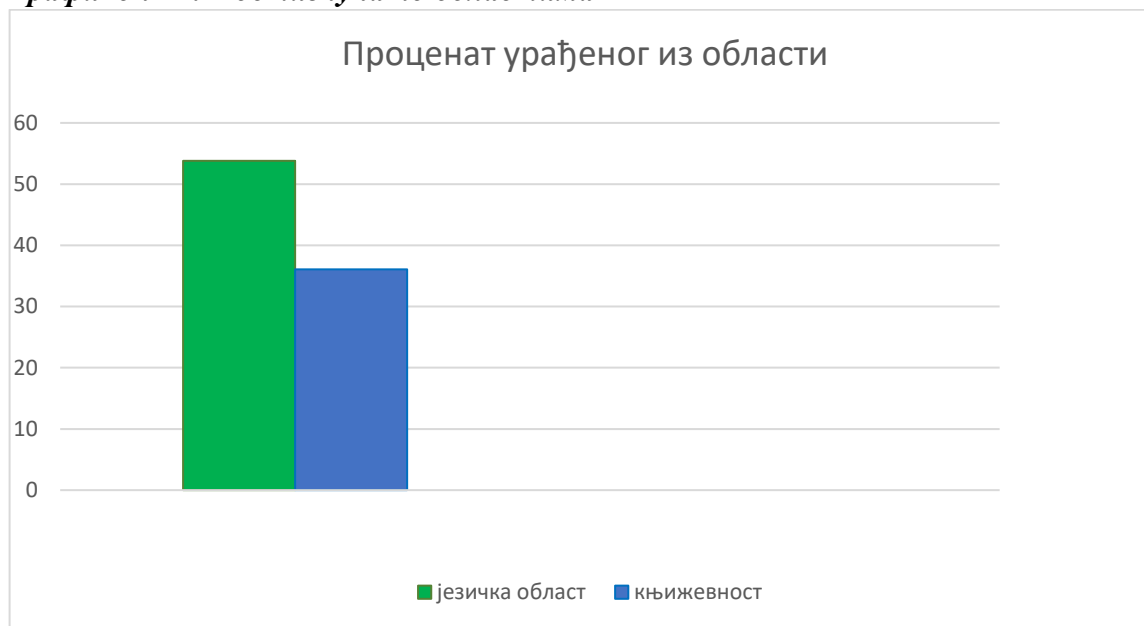

Структура теста обухватила је задатке из свих наставних области српског језика и књижевности које су у програму за први разред гимназије, чиме је омогућена свеобухватна провјера знања и вјештина ученика.

У области језика били су заступљени садржаји из комуникације и језика, развоја српског књижевног језика, раслојавања језика, фонетике, акцентологије и језичке културе. Анализа резултата показује да су ученици били успјешнији у задацима који су захтијевали препознавање језичких појава и правила, док су слабије резултате остварили у задацима који су захтијевали њихову примјену, анализу и образлагање.

У области књижевности тест је обухватио садржаје из народне књижевности, књижевности старог вијека, српске средњовјековне књижевности, хуманизма и ренесансе, као и лектире. Задаци су били усмјерени на препознавање књижевних чињеница, тумачење књижевних текстова и уочавање особености књижевних епоха.

Графикон 11: Постигнућа по областима

Компаративна анализа показује јасну разлику између нивоа постигнућа. Ученици су најбоље рјешавали задатке који провјеравају основна знања и препознавање чињеница, док се успјешност значајно смањује на задацима који захтијевају анализу, повезивање и критичко мишљење. Анализа резултата показује да су ученици били успјешнији у задацима из области језика него у задацима из области књижевности. Највеће потешкоће испољили су у задацима који су захтијевали тумачење књижевних текстова, анализу књижевних поступака и повезивање знања из различитих књижевних епоха као и међупредметну повезаност књижевности са осталим наставним предметима.

ЗАКЉУЧАК

Спољашња провјера постигнућа ученика првог разреда гимназије из српског језика и књижевности реализована је у 37 средњих школа Републике Српске, а провјери је приступио 1 291 ученик, што представља 96.70% планираног узорка. Провјера је проведена у складу са Стручним упутством Републичког педагошког завода, чиме су обезбијеђени услови за објективно прикупљање и анализу података.

Републички просјек ријешености теста износио је **45.02%**, што одговара **ниском нивоу постигнућа**. Ранг школа показује распон од **77.89%** урађеног што је **високи** ниво постигнућа до **15.28%**, што је ниво постигнућа **не задовољава**. Резултат изнад републичког просјека је имало 13 школа. Двије школе су у **високом** нивоу постигнућа, четири школе у **средњем** нивоу постигнућа, 7 школа у **ниском** нивоу постигнућа и 24 у нивоу постигнућа **не задовољава**. Анализа резултата показује изражене разлике у постигнућима школа, при чему више од 50% школа (24) није достигло задовољавајући ниво постигнућа, што указује на потребу за системским унапређивањем наставе српског језика и књижевности.

Анализа резултата по задацима показује да ученици најбоље рјешавају задатке који провјеравају репродукцију чињеница и препознавање основних појмова, док значајно слабије резултате остварују на задацима који захтијевају анализу, тумачење, аргументовање и примјену знања у новим ситуацијама. Најбоље је урађен задатак основног нивоа (80,30%), док су најслабије ријешени задаци високог нивоа захтјевности (26.18% и 30.59%). Најлошији резултати забиљежени су у задацима који су провјеравали тумачење књижевног текста, анализу композиције, препознавање наративних поступака, анализу односа међу ликовима, примјену знања из фонетике и фонологије, као и повезивање садржаја из различитих наставних области. То указује да ученици лакше усвајају чињенична знања него што развијају способност њихове примјене.

По регијама су уочене одређене разлике у постигнућима. Најбољи резултат остварила је Херцеговачка регија (53.73%), а затим Сарајевско-романијска регија (50.43%), док је најнижи резултат забиљежен у регији Бирач (35.74%). Ипак, ниједна регија није достигла **средњи ниво** постигнућа.

Компаративна анализа показује да су самосталне гимназије у просјеку оствариле боље резултате (49%) од гимназија у саставу средњошколских центара (41.97%), што указује на одређене разлике у нивоу ученичких постигнућа које је потребно додатно анализирати.

Поређење резултата спољашње провјере са просјечним оцјенама на крају првог полугодишта показује значајну неусклађеност интерног и екстерног вредновања. Просјечна оцјена ученика (3,72) не одражава у потпуности ниво знања исказан на спољашњој провјери, што указује на потребу унапређивања критеријума и праксе оцјењивања у школама.

Добијени резултати представљају поуздану основу за планирање активности усмјерених ка унапређивању наставе српског језика и књижевности, јачању компетенција ученика и усклађивању школског оцјењивања са исходима учења и стандардима постигнућа.

Резултати спољашње провјере потврђују да је потребно наставити развој наставе српског језика и књижевности у правцу исходно оријентисаног учења, већег ослањања на функционална знања, интерпретативно читање, анализу различитих типова текстова и

развијање комуникацијских компетенција ученика. Истовремено, добијени показатељи представљају поуздану основу за планирање стручне подршке школама, усавршавање наставника и даље праћење квалитета образовно-васпитног рада.

ПРЕПОРУКЕ

На основу резултата спољашње провјере постигнућа ученика из српског језика и књижевности, у циљу унапређивања квалитета наставног процеса, развијања језичких и читалачких компетенција ученика и постизања бољих образовних резултата, препоручује се:

- Приликом реализације наставног процеса већу пажњу посветити развијању функционалних знања ученика, односно задацима који од ученика захтијевају анализу, повезивање, тумачење и примјену наученог, а не само репродукцију чињеница. Настава српског језика и књижевности треба да буде усмјерена на оспособљавање ученика за самостално, правилно и јасно усмено и писмено изражавање стандардним језиком.
- Потребно је да наставници приликом планирања, реализације и вредновања наставе полазе од исхода учења, те да у наставну праксу равномјерно укључују задатке различитог нивоа сложености, посебно оне који подстичу развој критичког мишљења, логичког закључивања, анализе и примјене знања у новим ситуацијама.
- Већу пажњу посветити развијању читалачке писмености ученика, кроз систематичан рад на разумијевању прочитаног, тумачењу књижевних и некњижевних текстова, аргументованом изражавању ставова и критичком промишљању о прочитаном. Препоручује се чешћа примјена модела стваралачке наставе књижевности, истраживачких задатака, проблемског поступка обраде текста и рада на различитим нивоима.
- Наставу језика потребно је учинити функционалнијом и више усмјереном на примјену знања, јер усвајање језичких правила има смисао само ако ученици та знања могу примјењивати у различитим говорним и писаним ситуацијама. Наставнике треба подстицати да ученике континуирано навикавају на употребу правописа, рјечника и других језичких приручника, те да кроз добро одабране примјере указују на функцију језика, а не само на препознавање језичких појава.
- Посебну пажњу потребно је посветити међупредметној повезаности, јер се језичке, књижевне и комуникацијске компетенције ученика развијају и кроз повезивање са другим наставним областима и наставним предметима, како би ученици знања примјењивали у различитим контекстима и развијали способност повезивања различитих извора знања.
- Праћење, вредновање и оцјењивање рада, знања, умјећа, вјештина и способности ученика потребно је заснивати на јасним и унапријед дефинисаним критеријумима, исходима учења и стандардима постигнућа. Вредновање треба да буде објективно, транспарентно и усмјерено на праћење напретка ученика, развој њихових способности и унапређивање процеса учења.

- Школе обухваћене спољашњом провјером ученичких постигнућа треба да изврше детаљну анализу остварених резултата и да на основу тих анализа планирају конкретне активности за побољшање наставне праксе и ученичких резултата.
- Наставници чији су ученици постигли слабије резултате треба да изврше анализу остварености исхода учења, да преиспитају планиране активности наставника и ученика у оквиру појединих тема и да их прилагоде потребама ученика, како би се обезбиједило успјешније достизање очекиваних исхода.
- Резултате спољашње провјере потребно је користити као развојни механизам за унапређивање квалитета наставе, а не као показатељ тренутног нивоа постигнућа ученика. Они треба да буду основа за планирање активности у школама, унапређивање наставних метода и пружање стручне подршке наставницима.
- Потребно је пружити континуирану стручну подршку наставницима кроз савјетовања, размјену примјера добре праксе и програме стручног усавршавања, усмјерене на развијање функционалног знања, читалачке писмености, савремених метода наставе, међупредметног повезивања и унапређивање процеса вредновања ученичких постигнућа.